

Makroekonomikas un budžeta apskats 2020

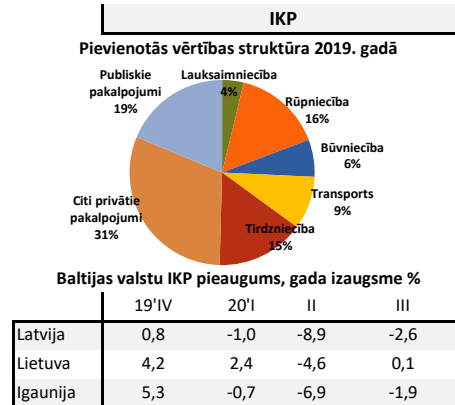
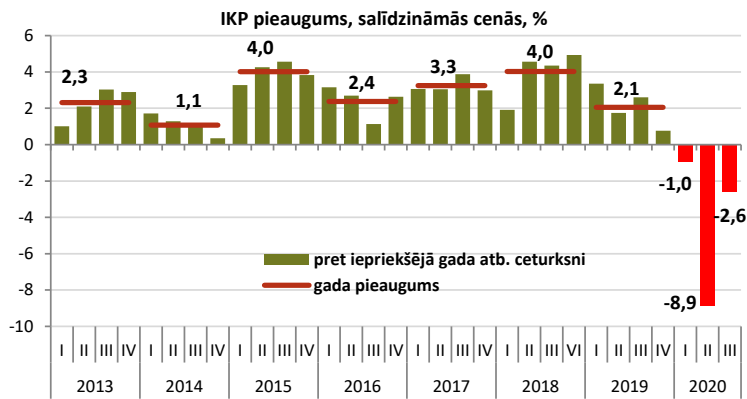
Nr. 11

Finanšu ministrija

Galvenie makroekonomiskie rādītāji	2019	Prognozes**			
		2020	2021	2022	2023
Iekšzemes kopprodukts (IKP)					
faktiskajās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	30463	-7,4	6,5	5,3	5,2
salīdzināmās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	27561	-7,0	5,1	3,1	3,1
IKP deflators* (gads pret gadu), %	2,4	-0,5	1,3	2,0	2,0
Patēriņa cenu indekss (gads pret gadu), %	2,8	0,2	1,2	2,0	2,0
Vidējā bruto mēneša darba samaksa, eiro un pieaugums faktiskajās cenās, %	1076	-1,0	3,0	5,0	5,0
Nodarbinātība, tūkst. iedzīvotāju un pieaugums, %	910	-4,4	0,6	1,0	-0,1
Bezdarba līmenis (gada vidējais), %	6,3	10,5	9,8	8,1	7,3
Preču un pakalpojumu eksports					
faktiskajās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	18317	-14,8	7,7	4,6	5,7
salīdzināmās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	17438	-10,3	6,5	3,0	4,0
Preču un pakalpojumu imports					
faktiskajās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	18572	-16,3	9,0	6,3	6,5
salīdzināmās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	18763	-11,5	6,8	3,2	3,4

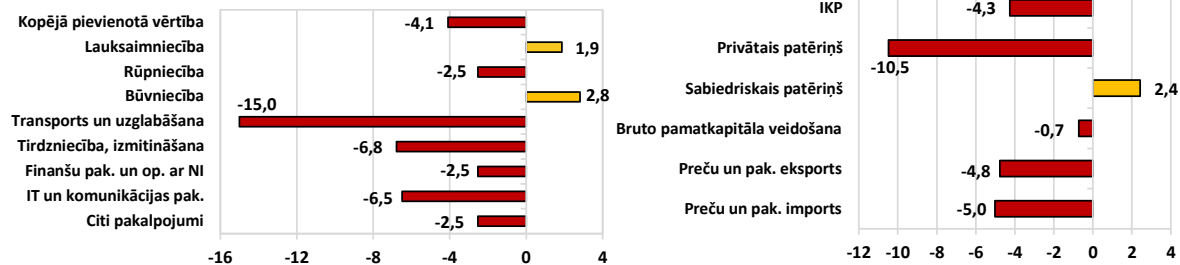
* Atbilstoši CSP 30.09.2020 veiktajām IKP laikrindas korekcijām, nemainot prognozes

** Prognozes izstrādātas 2020.gada jūnijā un ir ņemtas par pamatu Latvijas Vidēja termiņa budžeta ietvara 2021.-2023. gadam sagatavošanā

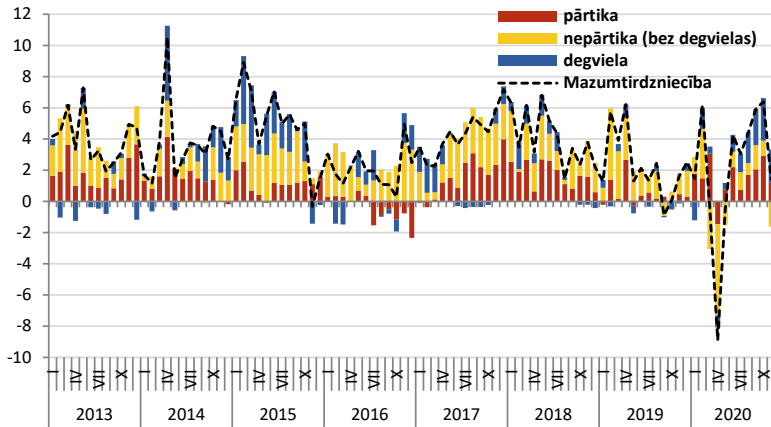
Latvijas iekšzemes kopprodukts (IKP) 2020.gada trešajā ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni, samazinājies par 2,6%, kas ir būtiski mazāk nekā IKP bija krities otrajā ceturksnī, kad gada griezumā bija fiksēts 8,9% samazinājums. Trešā ceturkšņa dati liecina, ka līdzīgi kā otrajā ceturksnī, kad ekonomikas kritums izrādījās ne tik dziļš kā sākotnēji sagaidīts, arī ekonomiskās izaugsmes atjaunošanās notikusi daudz straujāk, ražošanas nozarēm gada griezumā vairs nepiedzīvojot kritumu un arī pakalpojumu nozarēm visai strauji atjaunojot aktivitāti. Kopumā 2020.gada pirmajos trīs ceturkšņos Latvijas ekonomika piedzīvojusi 4,3% kritumu, kas nozīmē, ka ekonomikas atgūšanās pēc COVID krīzes bijusi veiksmīgāka nekā iepriekš prognozēts un ekonomikas sarukums 2020.gadā kopumā būs zemāks nekā FM jūnijā sagatavotajās prognozēs. Vienlaikus ceturta ceturkšņa attīstība jau var būt negatīvāka, ņemot vērā COVID-19 straujo izplatību kopš oktobra sākuma un slimības ierobežošanai noteiktos pasākumus. Līdz šim ekonomiskās aktivitātes samazināšanās gan bijusi mazāka nekā otrajā ceturksnī un IKP kritums arī vairs nebūs tik straujš kā 2020.gada otrajā ceturksnī. Atbilstoši FM novērtējumam Latvijas ekonomika 2020.gadā varētu sarukt par 4,5%.

IKP izaugsme no nozaru un izlietojuma puses, 2020.gadā I-III ceturksnī salīdzinājumā ar 2019.gada I-III ceturksnī, %

Ekonomikas lejupslīdi 2020.gadā noteica galvenokārt privātā patēriņa kritums, kas skaidrojams ar COVID-19 slimības izplatības ierobežošanai ieviestajiem pasākumiem, kas būtiski samazina ekonomisko aktivitāti, kā arī, pieaugot iedzīvotāju piesardzībai, samazinājies iekšējais pieprasījums. Vienlaikus investīciju apjoms 2020.gada pirmajos trīs ceturkšņos, salīdzinot ar attiecīgo laika periodu pirms gada, samazinājies tikai par 0,7%, un ekonomikas kritumu bremsēja arī sabiedriskā patēriņa pieaugums par 2,4%. No nozaru puses visbūtiskāk ekonomikas lejupslīdi ietekmēja kritums transporta nozarē par 15,0%, kā arī izmitināšanas un ēdināšanas nozarē par 34,9% un mākslas, izklaides un atpūtas nozarē par 26,1%. Trīs ceturkšņos ekonomikas izaugsmei negatīvi ietekmēja arī tirdzniecības nozares kritums par 2,7%, un samazinājumi reģistrēti arī citās pakalpojumu nozarēs, kā informācijas un komunikācijas pakalpojumi, profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi, kā arī rūpniecībā. Pievienotās vērtības pieaugums 2020.gada trīs ceturkšņos fiksēts tikai būvniecībā, lauksaimniecībā un valsts pārvaldē un aizsardzībā.

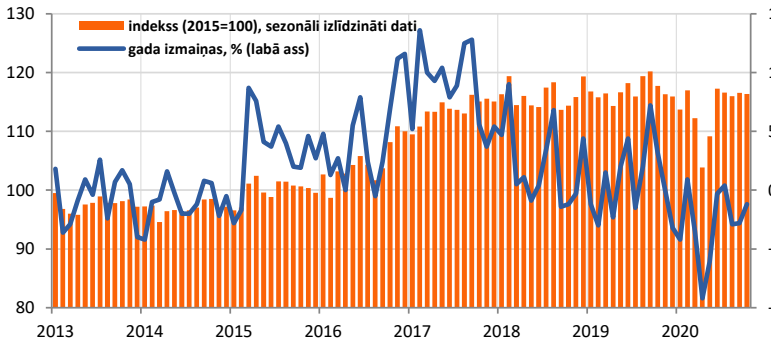
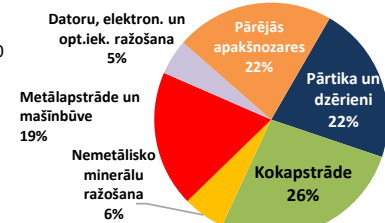
Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija

Mazumtirdniecības apgrozījuma gada pieaugums pa grupām*, %

Mazumtirdniecība
Agrozījuma struktūra 2019.g., %

Gada pieaugumi, kalend.izl., 2020.g. janv.-nov.

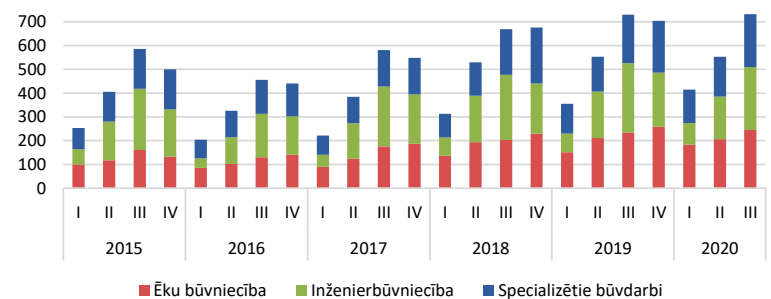
Kopā	+2,1%	Nepārtika(bez degv.)	-0,7%
Pārtika	+3,5%	Degviela	+6,5%

2020.gada novembrī mazumtirdniecības apjomu pieauguma temps bijis lēnāks nekā iepriekšējos mēnešos, salīdzinājumā ar 2019.gada novembri tirdzniecībai palielinoties vien par 1,4%, kas bija vājākā nozares izaugsme kopš 2020.gada jūnija. Vājāku mazumtirdniecības rezultātus novembrī ietekmēja COVID-19 izplatības paātrināšanās, kā rezultātā no 9.novembra valstī tika izsludināta ārkārtējā situācija, paredzot ierobežojumus vairākās jomās, tajā skaitā tirdzniecībā. Šie ierobežojumi visvairāk ietekmēja nepārtikas preču, izņemot degvielu, tirdzniecību, kas gada griezumā uzrādīja sarukumu par 3,8%. Lēnāku izaugsmi nekā iepriekšējos mēnešos uzrādīja tirdzniecība pārtikas preču veikalos (+2,9%), savukārt auto degvielas mazumtirdzniecībā turpinājās straujš pieaugums, novembrī kāpumam sasniedzot 13,3%.

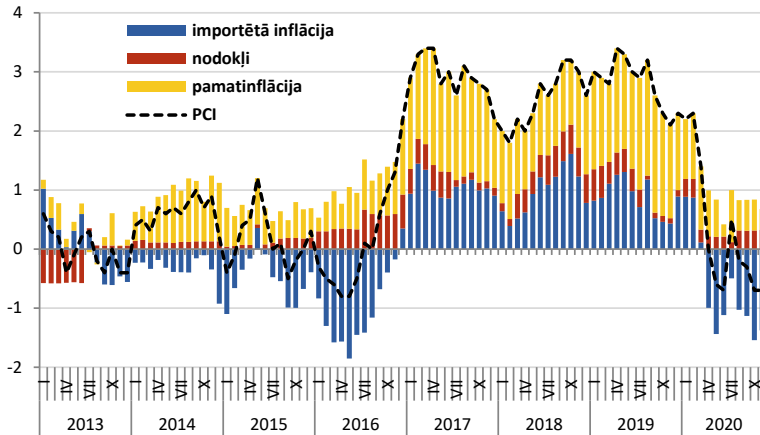
Rūpniecības produkcijas izlaides apjoms

Rūpniecība
Apstrādes rūpn. izlaides struktūra 2019. g., %

Rūpniecība, g/g, kalend.izl., 2020.g. janv.-nov.

Rūpn. kopā	-2,3%	Ieguves rūpn.	+8,3%
Apstr. rūpn.	-1,8%	Enerģētika	-8,0%

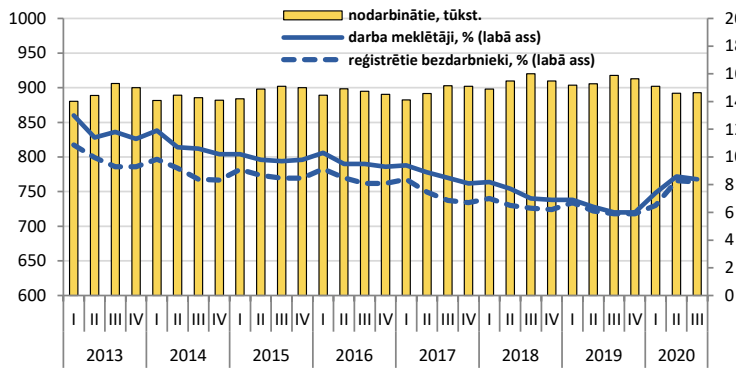
2020.gada novembrī Latvijas rūpniecībā saražotās produkcijas apjoms bija par 2,7% augstāks nekā pirms gada – tā bija straujākā nozares izaugsme pēdējā gada laikā. Rūpniecības pieaugumu visvairāk veicināja apstrādes rūpniecības izlaides kāpums par 4,3%, kā arī ieguves rūpniecības spēcīgā izaugsme (+20,5%). Savukārt straujāku izaugsmi rūpniecībā ierobežoja ilgstošie apjomu kritumi elektroenerģijas un gāzes apgādē, kas novembrī gada griezumā saruka par 10%. Ņemot vērā apstrādes rūpniecības izlaides kritumu pērnā gada sākumā, Covid-19 krīzes ietekmi un enerģētikas sektora vājo sniegumu teju visa iepriekšējā gada laikā, 2020.gada vienpadsmit mēnešos kopā rūpniecība uzrāda apjomu sarukumu par 2,3%, tajā skaitā apstrādes rūpniecība šajā laika periodā ir samazinājusies par 1,8%. Starp apstrādes rūpniecības apakšnozarēm 2020.gada novembrī izcilus rezultātus demonstrēja kokrūpniecība, uzrādot apjomu kāpumu par 14,6% un tādējādi ne tikai nodrošinot būtiskāko devumu apstrādes rūpniecības kopējā pieaugumā, bet arī šajos Latvijas un pasaules ekonomikā sarežģītajos apstākļos sasniedzot ražošanas rekordapjomu viena mēneša ietvaros. Tā kā kokrūpniecība uzrādīja strauju izaugsmi jau piekto mēnesi pēc kārtas, arī vienpadsmit mēnešos koknes un koka izstrādājumu ražošanā reģistrēts apjomu pieaugums – par 3%. Vienpadsmit mēnešos izaugsmi spējušas uzrādīt arī poligrāfija un ierakstu reproducēšana (+6,4%), elektrisko iekārtu ražošana (+6,2%), kā arī ķīmiskā rūpniecība (+5,7%).

Būvniecības izlaides apjoms faktiskajās cenās, milj. eiro

Būvniecība

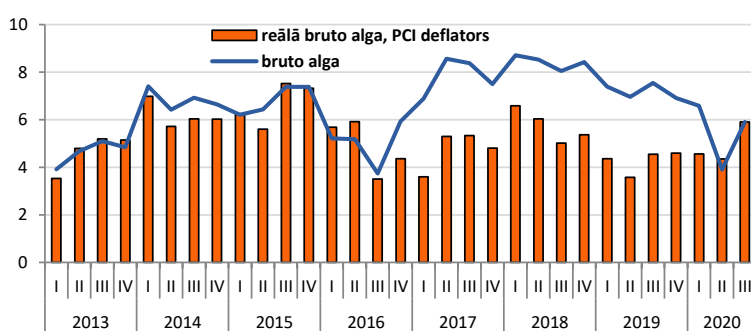
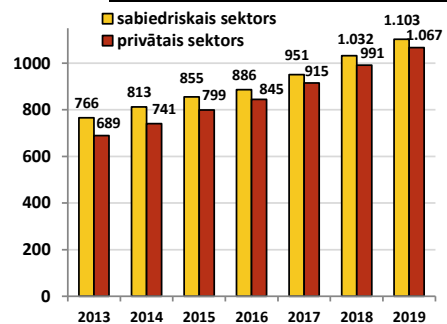
Pēc strauja būvniecības apjomu pieauguma 2020.gada pirmajā ceturksnī (+16,9% fakt. cenās) nozares izlaides kāpums nākamajos divos ceturkšņos sabremzējās, izlaidei saglabājoties tuvai 2019.gada līmenim. 2020.gada 3.ceturksnī būvniecības izlaide bija par 0,3% augstāka nekā pirms gada, kāpumus reģistrējot ēku celtniecības un specializēto būvdarbu apjomos attiecīgi par 4,5% un 8,8%. Tīkmēr inženierbūvniecībā turpinājās izlaides sarukums - par 9% gada griezumā. 2020.gada trīs ceturkšņos kopā būvniecības izaugsme veido 3,8%. Trešajā ceturksnī izsniegtajās būvatļaujās paredzamā platība samazinājās nedaudz straujākā tempā nekā 2.ceturksnī - par 22,4%, un trīs ceturkšņos kopā - par 17%. Tas liecina par ēku būvniecības apjomu iespējamu samazinājumu turpmākajos periodos, tīkmēr nozares attīstību veicinās infrastruktūras projektu realizācija.

Gada inflācija sadalījumā pa avotiem, %

Inflācija

Vidējais patēriņa cenu līmenis 2020.gada decembrī, salīdzinot ar novembri, nemainījās, taču salīdzinājumā ar iepriekšējā gada decembri patēriņa cenas samazinājās par 0,5%. Tādējādi deflācija Latvijā tika fiksēta jau piekto mēnesi pēc kārtas. Kopumā preču cenas 2020.gada decembrī gada griezumā samazinājās par 1,4%, ko lielā mērā ietekmēja degvielas, gāzes, siltumenerģijas, apģērbi, apavu, kā arī atsevišķu pārtikas preču cenu kritums. Savukārt pakalpojumu cenas turpināja palielināties un gada griezumā bija par 1,6% augstākas. Pakalpojumu cenu kāpumu veicināja veselības aprūpes, izglītības, ēdināšanas, kā arī atpūtas un kultūras pakalpojumu cenu pieaugums. Par spīti tam, ka septiņos 2020.gada mēnešos Latvijā tika fiksēta deflācija, patēriņa cenu līmenis pērn vidēji bija par 0,2% augstāks nekā 2019.gadā, kas precīzi atbilst Finanšu ministrijas prognozei. Līdz ar to 2020.gada inflācija bija zemākā pēdējo četru gadu laikā.

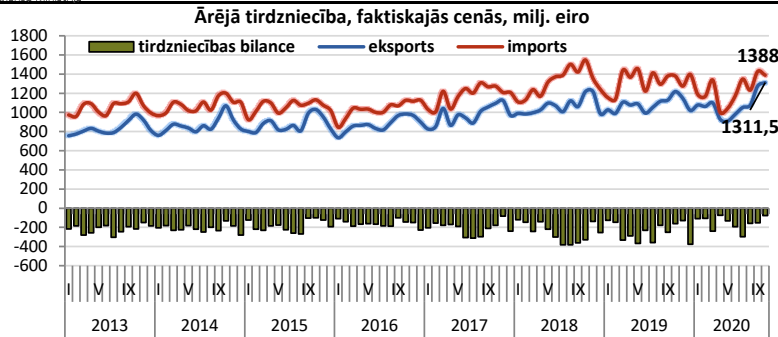
Bezdarba līmenis, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem

Nodarbinātība

COVID-19 krīzes ietekmē tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits 2020.gada pirmajā ceturksnī bija par 0,2% mazāks nekā pirms gada, 2.ceturksnī - par 1,5%, bet 3.ceturksnī - par 2,7% mazāks. Bezdarba līmenis pēc darbaspēka apsekojuma 3.ceturksnī bija 8,4% - par 0,2 procentpunktiem mazāks nekā 2.ceturksnī, bet par 2,4 procentpunktiem augstāks nekā pirms gada. Bezdarba pieaugums krīzes ietekmē 2020.gadā vērtējams kā visai mērens, bezdarba līmenim tālu atpaliekot no 2009-2010.gada krīzē fiksētā. Kā liecina NVA dati, laikā no februāra beigām līdz jūnija beigām reģistrētā bezdarba līmenis pieauga no 6,3% līdz 8,6%. Savukārt kopš jūlija bezdarba līmenis atkal samazinājās, oktobra beigās noslīdot līdz 7,4%. Novembrī un decembrī sezonālu faktoru COVID-19 straujākas izplatības ietekmē bezdarbs atkal sāka pieaugt, līdz gada beigām paaugstinoties līdz 7,6%, kas ir par 1,4 procentpunktiem vairāk nekā pirms gada.

Algu pieaugums, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Darba samaksa, eiro

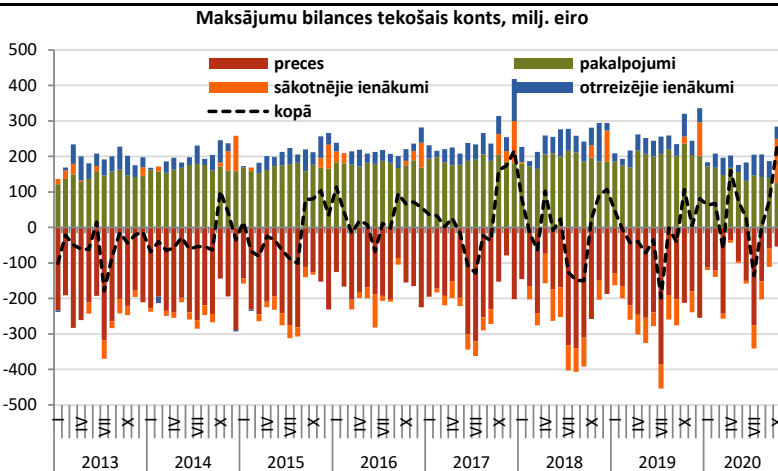
Mēneša vidējā bruto darba samaksa 2020.gada pirmajā ceturksnī, salīdzinot ar attiecīgo ceturksni pirms gada, bija palielinājusies par 6,6%, otrajā ceturksnī COVID-19 krīzes ietekmē pieaugums palēninājās līdz 3,9%, bet trešajā ceturksnī, ekonomikas izaugsmei strauji atjaunojoties, vidējās algas pieaugums atkal sasniedza 5,9%. Kopumā vidējā darba samaksa 2020.gada trešajā ceturksnī bija 1147 eiro, augstākai darba samaksai proprojam saglabājoties sabiedriskajā sektorā, kur tā bija 1160 eiro, bet privātajā sektorā vidējā alga veidoja 1144 eiro. Straujāks algu pieaugums turpretim fiksēts privātajā sektorā, kur mēneša vidējā darba samaksa palielinājās par 7,1%, kamēr sabiedriskajā sektorā tā auga mērenāk - par 3,3%. Nozaru griezumā straujākie algu pieaugumi trešajā ceturksnī bija citu pakalpojumu (sabiedrisko org. darbība, datoru un mājāsaimniecības piederumu remonts) nozarē - par 14,8%, ieguves rūpniecībā - par 14,1% un mākslas, izlaidis un atpūtas nozarē - par 10,1%. Darba samaksa trešajā ceturksnī samazinājās transporta nozarē - par 1,6% un izmitināšanas un ēdināšanas nozarē - par 0,3%, salīdzinot ar 2019.gada trešo ceturksni.

Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija, Latvijas Banka

Ārējā tirdzniecība		
Eksports 2020.g. I-X	Strukt.	Gada pieaugums
Kopā	100,0%	-0,3%
Pārtika	21,7%	6,6%
Mehānismi, elektroierīce	18,6%	13,9%
Koksne	16,6%	-6,6%
Metāli	8,5%	-2,7%
Ķīmiskās rūp. raž.	7,8%	-0,5%
Satiksmes līdzekļi	4,9%	-23,3%
Minerālprodukti	4,1%	-20,1%
Plastmasa	3,6%	4,7%
Pārējās preces	14,2%	-0,4%

Latvijas preču eksporta attīstība gada nogalē turpināja pozitīvi pārsteigt, jo arī 2020.gada oktobrī preču eksports strauji palielinājās par spīti pasaules ekonomiskās aktivitātes kritumam. 2020.gada septembrī preču eksporta vērtība pēc 6 mēnešu nepārtraukta krituma, ko izraisīja COVID-19 krīze, uzrādīja negaidīti strauju eksporta izaugsmi, gada griezumā palielinoties par 13,0%. 2020.gada oktobrī eksporta izaugsme turpinājās un eksporta vērtība bija par 7,7% augstāks nekā pirms gada. Straujo eksporta pieaugumu oktobrī lielā mērā noteica graudaugu, eļļas augu sēkļu, koka un koka izstrādājumu, kā arī elektroierīču eksporta kāpums. Savukārt 2020.gada 10 mēnešos preču eksporta vērtība bija par 0,3% zemāka nekā 2019.gada attiecīgajā periodā. Tomēr eksporta izmaiņas pa preču grupām bija ļoti dažādas. Straujākais eksporta kritums fiksēts satiksmes līdzekļu preču grupā, kur eksporta vērtība bija par 23,3% zemāka nekā 2019.gada desmit mēnešos, ko noteica automobiļu reeksporta samazinājums. Būtiski samazinājās arī minerālproduktu eksports (-20,1%), ko ietekmēja naftas pārstrādes produktu eksporta samazinājums un elektroenerģijas eksporta kritums. Koka un koka izstrādājumu eksports šajā pašā laika periodā samazinājās par 6,6%. Turpretim lauksaimniecības un pārtikas preču eksporta vērtība bija par 6,6% lielāka, ko labvēlīgi ietekmēja graudaugu un eļļas augu sēkļu eksporta pieaugums. Savukārt mehānismu un elektroierīču eksporta kāpumu par 13,9% veicināja mobilo telefonu, monitoru un projektoru reeksporta pieaugums. Preču imports 2020.gada oktobrī gada griezumā pieauga par 0,6%, bet desmit mēnešos importa vērtība bija par 7,1% zemāka nekā 2019.gada attiecīgajā periodā.

Latvijas maksājumu bilances tekošajā kontā 2020.gada oktobrī bija fiksēts lielākais pārpalikums kopš 2020.gada sākuma, gada griezumā palielinoties par 123 milj. eiro un sasniedzot 230 milj. eiro. Tekošā konta bilances uzlabojumu noteica preču un sākotnējo ienākumu konti. Pateicoties straujajam preču eksporta pieaugumam un minimālām preču importa izmaiņām, preču konta deficīts samazinājās par 158 milj. eiro līdz 54 milj. eiro. Preču konta deficītu pilnībā nosedza pakalpojumu konta pārpalikums, kas veidoja 125 milj. eiro. Tomēr, salīdzinot ar 2019.gada oktobrī, pakalpojumu konta pārpalikums bija par 111 milj. eiro zemāks, ko noteica straujš transporta pakalpojumu eksporta samazinājums un zemāki ārvalstu tūristu izdevumi. Sākotnējo ienākumu konta pārpalikums palielinājās par 105 milj. eiro, ko noteica zemāks izmaksāto dividendu apjoms ārvalstu investoriem. Savukārt otrreizējo ienākumu konta pārpalikums samazinājās par 30 milj. eiro. 2020.gada 10 mēnešos kopā tekošā konta pārpalikums veidoja 503 milj. eiro, ko ietekmēja ārējās tirdzniecības bilances uzlabojums un zemāks izmaksāto dividendu apjoms ārvalstu

Galvenie rādītāji, gada izaugsme (ja nav norādīts citādi)

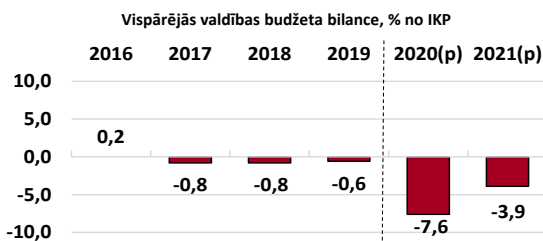
	III	IV	19'1	II	III	IV	20'1	II	III	VI
IKP, salīdzināmās cenās, %	4,4	4,9	3,4	1,7	2,6	0,8	-1,0	-8,9	-2,6	
IKP, faktiskās cenās, %	8,6	9,2	7,0	4,6	4,8	2,2	0,0	-9,9	-3,1	n.d.a.
Infācija, %	2,9	2,9	2,9	3,3	2,9	2,2	1,9	-0,4	0,0	
Vidējā bruto darba samaksa, %	8,0	8,4	7,4	7,0	7,5	6,9	6,6	3,9	5,9	n.d.a.
Reālā alga, PCI deflators, %	5,0	5,4	4,4	3,6	4,6	4,6	4,6	4,4	5,9	n.d.a.
Nodarbināto skaits, %	1,9	0,8	0,6	-0,4	-0,2	0,4	-0,2	-1,5	-2,7	n.d.a.
Bezdarbs, %	7,0	6,9	6,9	6,4	6,0	6,0	7,4	8,6	8,4	n.d.a.
Produktivitāte, %	2,4	4,1	2,7	2,2	2,9	0,4	-0,8	-7,5	0,2	n.d.a.
Mazumtirdzniecība, %	3,0	2,7	3,5	3,2	1,0	1,5	2,2	-1,6	4,4	
Rūpniecība, %	2,9	0,9	-0,8	1,4	2,5	0,0	-2,3	-5,1	-1,8	n.d.a.
Preču eksports, %	7,9	7,3	5,2	-1,1	3,4	-1,0	3,7	-10,8	3,1	n.d.a.
Preču imports, %	14,2	12,3	7,3	4,9	-5,2	-2,2	-1,0	-20,5	-1,9	n.d.a.
Tirdzniecības bilance, milj. eiro	-1124,2	-723,7	-606,6	-886,6	-789,0	-665,8	-453,6	-399,4	-606,8	n.d.a.
Tekošais konts, % no IKP	-5,6	2,8	0,0	-1,9	-3,0	2,4	1,0	3,8	-0,7	n.d.a.

* CSP ātrās novērtējums

Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija, Latvijas Banka

Atbilstoši 2020. gada oktobra notifikācijas rezultātiem Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2019. gadā bija 174,2 milj. eiro jeb 0,6% no IKP, kas salīdzinājumā ar 2018. gadu ir zemāks par 0,2 pp, uzlabojoties vietējās valdības budžeta bilancei. Atbilstoši Finanšu ministrijas 2020. gada oktobra novērtējumam vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadam tika prognozēts 7,6% no IKP, kas ir būtiski augstāks nekā bija plānots likumā "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021. un 2022. gadam", kad Covid-19 izplatība netika prognozēta. Sagaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā būs zemāks kā vērtēts oktobrī un tiks aktualizēts janvāra beigās.

Lai mazinātu infekcijas izplatības sekas uz tautsaimniecību, valdība līdz 2020. gada 18. decembrim apstiprināja atbalsta pasākumus 3,8 mljrd. eiro apmērā jeb 13,6% no IKP, kas palielina vispārējās valdības budžeta deficītu 2020. gadā par 1,2 mljrd. eiro jeb 4,3% no IKP un 2021. gadā – par 0,8 mljrd. eiro jeb 2,7% no IKP. Līdz 2020. gada 18. decembrim faktiski izlietoti jau aptuveni 0,9 miljardi eiro.

Pēc Eiropas kontu sistēmas (EKS) metodoloģijas

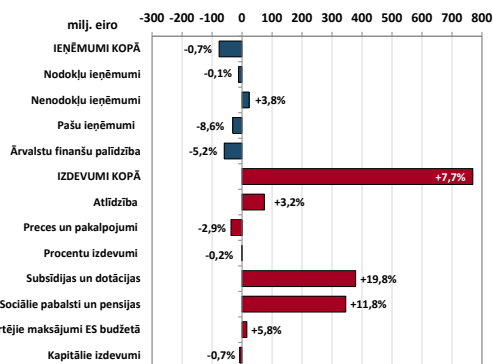
Konsolidētais kopbudžets

Kopbudžeta ieņēmumi un izdevumi	Konsolidētais kopbudžets			
	2019.gada I-XI izpilde, milj. eiro	2020.gada I-XI izpilde, milj. eiro	2020./2019.g. izmaiņas, milj. eiro	2020./2019.g. izmaiņas, %
KONSOLIDĒTAIS KOPBUDŽETS				
Ieņēmumi	10298,3	10221,7	-76,6	-0,7%
Izdevumi	9993,5	10763,0	769,5	7,7%
<i>Finansiālā bilance</i>	304,8	-541,3	-846,1	
VALSTS KONSOLIDĒTAIS BUDŽETS*				
Ieņēmumi	8514,7	8536,0	21,2	0,2%
Izdevumi	8329,2	9156,3	827,0	9,9%
<i>Finansiālā bilance</i>	185,5	-620,3	-805,8	
Valsts pamatbudžets				
Ieņēmumi	5801,5	5823,6	22,1	0,4%
Izdevumi	5942,2	6532,7	590,5	9,9%
<i>Finansiālā bilance</i>	-140,7	-709,1	-568,4	
Valsts speciālais budžets				
Ieņēmumi	2764,2	2757,5	-6,7	-0,2%
Izdevumi	2474,6	2710,2	235,6	9,5%
<i>Finansiālā bilance</i>	289,6	47,3	-242,3	
PAŠVALDĪBU KONSOLIDĒTAIS BUDŽETS**				
Ieņēmumi	2635,8	2558,7	-77,1	-2,9%
Izdevumi	2516,5	2479,7	-36,8	-1,5%
<i>Finansiālā bilance</i>	119,3	79,0	-40,3	

Pēc naudas plūsmas metodoloģijas

*Ieskaitot atvasinātās publiskās personas un ziedojumus, dāvinājumus

**Ieskaitot ziedojumus un dāvinājumus

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumu un izdevumu izmaiņas 2020.gada I-XI, salīdzinot ar 2019.gada I-XI, milj. eiro un %

Atbilstoši Valsts kases publicētajai informācijai konsolidētajā kopbudžetā 2020. gada vienpadsmit mēnešos bijis 541,3 milj. eiro deficīts, kamēr 2019. gada attiecīgajā periodā kopbudžetā bija pārpalikums 304,8 milj. eiro apmērā. Konsolidētajā kopbudžetā 2020. gadā situāciju noteikusi Covid-19 izplatība, tās mazināšanai noteiktajiem ierobežojumiem ietekmējot nodokļu ieņēmumus, gan arī valdības apstiprinātajiem atbalsta pasākumiem palielinot kopbudžeta izdevumus.

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumos 2020. gada vienpadsmit mēnešos saņemti 10221,7 milj. eiro, kas ir par 76,6 milj. eiro jeb 0,7% mazāk, salīdzinot ar 2019. gada vienpadsmit mēnešiem. Aptuveni 80% no ieņēmumiem veido nodokļi, kas 2020. gada vienpadsmit mēnešos veidoja 8180,1 milj. eiro un tas bija tuvu 2019. gada līmenim, tomēr tie par 621,9 milj. eiro jeb 7,1% atpalika no plānotā apjoma.

Dati: Valsts kase, Eurostat, Finanšu ministrija, Latvijas Vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2021.gadam

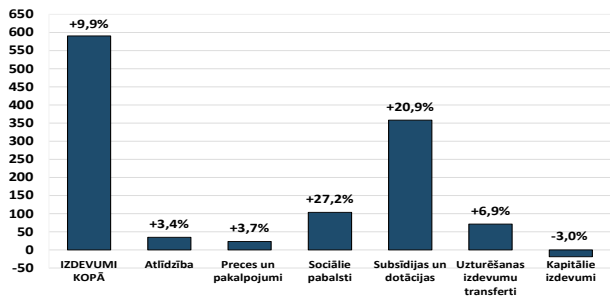
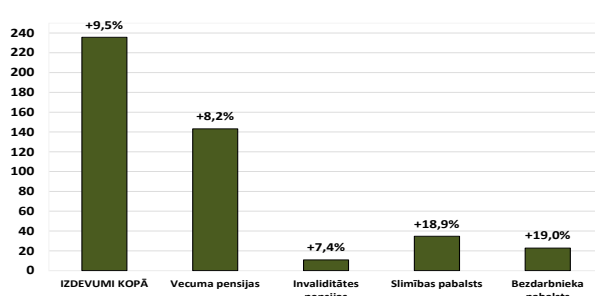
2020. gada budžets tika veidots ar pieņēmumu, ka IKP salīdzināmās cenās 2020. gada augs par 2,8%, tomēr Covid-19 pandēmijas ietekmē atbilstoši Finanšu ministrijas vērtējumam ekonomika 2020.gada sārums par 4,5%. Otru lielāko konsolidētā kopbudžeta ieņēmumu pozīciju veido ārvalstu finanšu palīdzības (ĀFP) ieņēmumi, kas 2020. gada vienpadsmit mēnešos, salīdzinot ar 2019. gadā attiecīgo periodu, samazinājušies par 59,3 milj. eiro jeb 5,2% un veidoja 1079,2 milj. eiro. ĀFP ieņēmumi ir svārstīgi pa mēnešiem atkarībā no brīža, kad Eiropas Komisija veic atmaksas par projektu īstenošanu.

Jāizceļ pieaugums kopbudžeta nenodokļu ieņēmumos, kas 2020. gada vienpadsmit mēnešos tika iekasēti par 23,3 milj. eiro jeb 3,8% vairāk nekā attiecīgā periodā 2019. gadā, pārsniedzot arī plānoto apmēru. Augstāku nenodokļu ieņēmumu līmeni nodrošināja saņemtie ieņēmumi no noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas.

Konsolidētā kopbudžeta izdevumi pārskata periodā bija 10763,0 milj. eiro, kas ir par 769,5 milj. eiro jeb 7,7% vairāk kā 2019. gada vienpadsmit mēnešos. Izdevumu pieaugums saistīts gan ar iepriekš plānotiem izdevumu pasākumiem, gan ar valdības apstiprinātajiem atbalsta pasākumiem, lai mazinātu Covid-19 ierobežojumu ietekmi uz ekonomiku (ALTUM programmas, dīkstāves pabalsti, papildus finansējums ceļu būvei un citi).

Kopbudžetā nozīmīgākais pieaugums vienpadsmit mēnešos bija subsīdiju un dotāciju izdevumos, kas pieaugušas par 378,9 milj. eiro jeb 19,8%, veidojot 2293,6 milj. eiro. Pieaugums skaidrojams ar finansējuma novirzīšanu finanšu institūcijai ALTUM un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai, lai īstenotu valdības apstiprinātos Covid-19 seku mazināšanas pasākumus aizdevumu, garantiju un subsīdēto darbavietu formā, tāpat veselības nozares finansēšanai, tostarp algu celšanai mediķiem.

Atsevišķās pozīcijās kopbudžetā janvārī-novembrī ir vērojams izdevumu samazinājums salīdzinot ar 2019. gada attiecīgo periodu. Izdevumi precēm un pakalpojumiem samazinājās par 36,9 milj. eiro jeb 2,9%, bet kapitālie izdevumi samazinājās par 7,0 milj. eiro jeb 0,7%. Šo izdevumu samazinājums pamatā vērojams pašvaldību budžetā.

Pamatbudžeta izdevumu izmaiņas
 2020. gada I-XI, salīdzinot ar 2019. gada I-XI, milj. eiro un %

Speciālā budžeta izdevumu izmaiņas
 2020. gada I-XI, salīdzinot ar 2019. gada I-XI, milj. eiro un %

Atbilstoši Valsts kases publicētajai informācijai vienpadsmit mēnešos valsts pamatbudžetā veidojas 709,1 milj. eiro deficīts un tā apmērs bija par 568,4 milj. eiro lielāks nekā 2019. gada attiecīgajā periodā.

Valsts pamatbudžeta ieņēmumi 2020. gada vienpadsmit mēnešos sasniedza 5823,6 milj. eiro un, salīdzinot ar 2019. gada janvāri-novembri, ieņēmumi samazinājās par 22,1 milj. eiro jeb 0,4%. Pamatbudžetā, salīdzinot ar 2019. gada vienpadsmit mēnešiem, par 16,3 milj. eiro jeb 13,6% samazinājušies ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem Covid-19 noteikto ierobežojumu ietekmes dēļ. Valsts pamatbudžeta nenodokļu ieņēmumi (524,1 milj. eiro) saņemti par 25,1 milj. eiro jeb 5,0% lielākā apmērā kā 2019. gada vienpadsmit mēnešos. Nenodokļu ieņēmumu plāns valsts pamatbudžetā vienpadsmit mēnešos tika pārsniegts par 29,3 milj. eiro jeb 5,9%, ņemot vērā augstākus valsts kapitālsabiedrību dividendu maksājumus.

2020. gada vienpadsmit mēnešos nozīmīgs pieaugums vērojams pamatbudžeta izdevumos, pieaugot par 590,5 milj. eiro jeb 9,9%. Tas ir skaidrojams ar to, ka faktiski visi valdības apstiprinātie atbalsta pasākumi Covid-19 ietekmes seku mazināšanai tiek finansēti no valsts pamatbudžeta.

Subsīdijas un dotācijas valsts pamatbudžetā 2020. gada vienpadsmit mēnešos pieauga par 358,2 milj. eiro jeb 20,9%, pamatā novirzot līdzekļus finanšu institūcijai ALTUM un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai, lai īstenotu aizdevumu, garantiju un subsīdēto darba vietu ieviešanu īstenojot valdības apstiprinātās pasākumus Covid-19 seku mazināšanai.

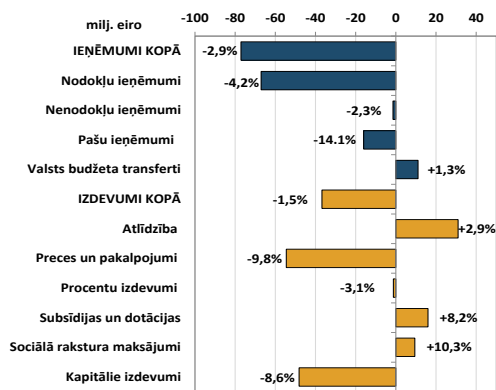
Valsts pamatbudžetā vienpadsmit mēnešos bija vērojams arī straujš pieaugums sociālo pabalstu izdevumos par 103,8 milj. eiro jeb 27,2%, kas saistīts ar dīkstāves pabalstu izmaksu un līdzekļu izlietojumu bezdarbnieku pabalstiem.

2020. gada vienpadsmit mēnešos valsts speciālajā budžetā bija 47,3 milj. eiro pārpalikums, kura apmērs salīdzinājumā ar 2019. gada janvāri-novembri sarucis par 242,3 milj. eiro.

Valsts speciālā budžeta ieņēmumi 2020. gada vienpadsmit mēnešos saņemti aptuveni iepriekšējā gada līmenī (-0,2%), savukārt izdevumi pieauguši par 235,6 milj. eiro jeb 9,5%. Izdevumi vecuma pensijām 2020. gada vienpadsmit mēnešos, ņemot vērā 2019. gada oktobrī veikto indeksāciju, palielinājušies par 143,2 milj. eiro jeb 8,2% un kopumā atbilst plānotajam līmenim. Savukārt izdevumi pārējiem pabalstiem pārskata periodā palielinājās par 78,7 milj. eiro jeb 15,1%, kas saistīts ar nozīmīgu pieaugumu izdevumos bezdarbnieku un slimības pabalstiem.

Bezdarbnieku pabalsti, kas tika maksāti gan no valsts speciālā budžeta, gan atsevišķos mēnešos no valsts pamatbudžeta, vienpadsmit mēnešos bija par 43,1 milj. eiro jeb 35,8% augstāki kā 2019. gada attiecīgajā periodā. Pēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) datiem bezdarbnieku pabalstus saņēma 473 295 cilvēki, kas ir par 32,4% vairāk, salīdzinot ar 2019. gada vienpadsmit mēnešiem, tādējādi būtiski ietekmējot arī izdevumu apmēru.

Izdevumi slimības pabalstiem valsts speciālajā budžetā veikti par 34,7 milj. eiro jeb 18,9% vairāk kā 2019. gada janvāri-novembri. Slimības pabalstu saņēmēju skaits tikmēr palielinājies mēreni (+2,8%), bet par 8,5% pieaudzis apmaksāto dienu skaits un par aptuveni 9,1% piešķirtā pabalsta vidējais apmērs dienā. Jāatzīmē, ka atbilstoši VSAA datiem līdz novembra beigām saistībā ar Covid-19 izmaksāti 11 474 slimības pabalsti 4,7 milj. eiro apmērā.

Pašvaldību budžeta ieņēmumu un izdevumu izmaiņas
 2020. gada I-XI, salīdzinot ar 2019. gada I-XI, milj. eiro un %

Atbilstoši Valsts kases datiem 2020. gada vienpadsmit mēnešos konsolidētajā pašvaldību budžetā sarukuši gan ieņēmumi, gan izdevumi, nodrošinot 79,0 milj. eiro pārpalikumu, kas ir par 40,3 milj. eiro mazāk nekā 2019. gada attiecīgajā periodā.

Pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi 2020. gada vienpadsmit mēnešos veidoja 2558,7 milj. eiro, kas ir par 77,1 milj. eiro jeb 2,9% mazāk kā 2019. gada attiecīgajā periodā. Ieņēmumu samazinājumu ietekmēja iedzīvotāju ienākumu nodokļa (IIN) ieņēmumu samazinājums pašvaldību budžetā par 50,5 milj. eiro jeb 3,7% un ieņēmumu no maksas pakalpojumiem kritums par 16,1 milj. eiro jeb 14,1%.

IIN sakarā jāatzīmē, ka nodokļu ieņēmumu samazināšanās 2020. gadā bija plānota gan saistībā ar IIN neapliekamā minimuma celšanu nodarbinātajiem un pensionāriem, gan mazākiem ieņēmumiem no dividendu maksājumiem. Kopējo ieņēmumu mazināšanos noteica arī nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN) ieņēmumi, kas sarukuši par 5,4 milj. eiro jeb 2,4%. Tas skaidrojams ar iespēju atlikt NĪN maksājumus 2020. gada ietvaros, kas ir viens no ieviestajiem atbalsta pasākumiem Covid-19 seku mazināšanai.

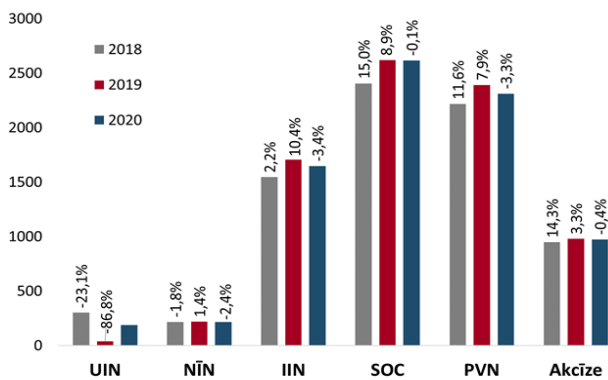
Konsolidētā pašvaldību budžeta izdevumu līmenis 2020. gada vienpadsmit mēnešos samazinājies par 36,8 milj. eiro jeb 1,5% pret 2019. gada attiecīgo periodu, veidojot 2479,7 milj. eiro. Pašvaldību budžetā lielākais samazinājums vienpadsmit mēnešos bijis preču un pakalpojumu izdevumiem, kas samazinājušies par 54,6 milj. eiro jeb 9,8%. Būtisks samazinājums bijis ēdināšanas izdevumiem, tostarp nenodrošinot klātienē apmācību pavasarī, tāpat zemāki bijuši izdevumi par komunālajiem pakalpojumiem, apkuri un komandējumiem.

Kapitālie izdevumi pašvaldību budžetā samazinājušies par 48,2 milj. eiro jeb 8,6% pret 2019. gada attiecīgo periodu, veidojot 511,4 milj. eiro. Izdevumi samazinājās gan pamatfunkcijās, gan ES fondu projektiem. Kapitālo izdevumu samazināšanos pamatfunkciju nodrošināšanai galvenokārt noteica aizņemšanās ierobežojumi un Covid-19 ietekme, taču izdevumi būtu bijuši vēl zemāki, ja valdība neatbalstītu aizņemšanās limita palielināšanu 2020. gada aprīlī par 150 milj. eiro tautsaimniecībai svarīgiem projektiem, kā rezultātā līdz 6. decembrim tika veiktas papildus investīcijas 22,5 milj. eiro apmērā. Savukārt, ES fondu projektos Finanšu ministrija sagaida izdevumu palielināšanos 2021. gadā, uzsākoties nākamajam 2021.-2027. gada plānošanas periodam un iepilūstot finanšu līdzekļiem no Atveseļošanās un noturības mehānisma līdzekļiem.

Atsevišķās izdevumu pozīcijās vienpadsmit mēnešos bija vērojams pieaugums, tai skaitā izdevumi atlīdzībai pieauguši par 31,0 milj. eiro jeb 2,9% un subsīdijas un dotācijas par 16,0 milj. eiro jeb 8,2%. Pieaugumu nodrošināja subsīdijas un dotācijas komersantiem sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanai.

	Konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi			Nodokļi	
	2019.gada I-XI izpilde, milj. eiro	2020. gada I-XI izpilde, milj. eiro	2020./2019.g. izmaiņas, milj.eiro	2020./2019.g. izmaiņas, (%)	2020.gada izpilde no perioda plāna (%)
Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi	8191,6	8180,1	-11,5	-0,1%	92,9%
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	2619,1	2616,0	-3,1	-0,1%	94,5%
Valsts pamatbudžetā (nesadalītie līdzekļi)	-	21,4	-	-	-
Valsts pamatbudžetā (1% veselībai)	90,7	87,1	-3,5	-3,9%	94,5%
Valsts speciālajā budžetā	2527,9	2507,5	-20,3	-0,8%	94,5%
Pievienotās vērtības nodoklis	2391,3	2311,5	-79,8	-3,3%	88,2%
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1705,1	1647,3	-57,8	-3,4%	104,3%
Valsts pamatbudžetā	342,3	335,1	-7,2	-2,1%	106,1%
Pašvaldību pamatbudžetā	1362,8	1312,2	-50,5	-3,7%	103,9%
Akcīzes nodoklis	978,6	974,4	-4,2	-0,4%	88,4%
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	39,9	187,7	147,8	-	77,2%
Nekustamā īpašuma nodoklis	219,8	214,5	-5,4	-2,4%	93,9%
<i>Informatīvi:</i>					
Sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā	540,5	522,9	-17,6	-3,3%	97,6%

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumu izmaiņas 2020.gada I-XI, milj. eiro un % pret iepriekšējo gadu

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi 2020. gada vienpadsmit mēnešos 8180,1 milj. eiro apmērā bija aptuveni iepriekšējā gada līmenī, t.i., par 11,5 milj. eiro jeb 0,1% mazāki kā 2019. gada attiecīgajā periodā. Jāatzīmē, ka sākotnēji 2020. gadam bija plānots nodokļu ieņēmumu pieaugums, tādējādi plāna neizpilde novembra beigās veidoja 621,9 milj. eiro. Plāna neizpilde ir skaidrojama ar ekonomiskās aktivitātes samazināšanos Covid-19 infekcijas izplatības ietekmē, kā rezultātā nodokļu maksātāji aktīvāk pieprasīja nodokļu samaksas termiņa pagarinājumus. Līdz 2020. gada 22.decembrim nodokļu samaksas termiņa pagarinājumi bija piešķirti 301,3 milj. eiro apmērā, tai skaitā līdz 1 gadam saistībā ar kārtējās deklarācijas deklarēto un nepārvaramo varu 143,2 milj. eiro un līdz 3 gadiem 158,1 milj. eiro apmērā, kas tika ieviests kā īpašs Covid-19 atbalsta pasākums. Nodokļu ieņēmumi būtiski samazinājušies ierobežojumu vissmagāk skartajās nozarēs - izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi, transports un uzglabāšana, māksla, izklaide un atpūta, arī nekustamā īpašuma izīrēšanas un pārvaldīšanas nozarē.

Lielākais kritums vērojams PVN ieņēmumos, kas 2020. gada vienpadsmit mēnešos tika iekasēti par 79,8 milj. eiro jeb 3,3% mazāk, salīdzinot ar 2019. gada atbilstošo periodu. Ir vērojama būtiska PVN ieņēmumu plāna neizpilde - par 310 milj. eiro jeb 11,8%. PVN ieņēmumus ievērojami ietekmēja straujais iemaksu kritums ieviestā ārkārtas stāvokļa laikā 2020. gada martā, ko nespēja kompensēt kopš jūlija vērojamais iemaksu pieaugums. Lielākais PVN ieņēmumu samazinājums bijis būvniecības nozarē, kas saistīts ar PVN atmaksu pieaugumu dēļ reverss PVN maksāšanas kārtības atcelšanas būvmateriāliem no 2020.gada 1.janvāra. Tāpat ieņēmumu kritums vērojams nekustamo īpašumu, kā arī izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarēs.

Neskatoties uz nodarbināto skaita samazināšanos un augstāku bezdarbu 2020.gada vienpadsmit mēnešos valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) faktiski bija 2019. gada līmenī, kas saistāms ar augstāku kā iepriekšējā gadā vidējo darba samaksu valstī. Savukārt, IIN ieņēmumi 2020.gada vienpadsmit mēnešos samazinājās par 57,8 milj. eiro jeb 3,4%, veidojot 1647,3 milj. eiro. Ienākumu sarukums jau tika plānots, ņemot vērā IIN neapliekamā minimuma celšanu nodarbinātajiem un pensionāriem, kā arī 2020. gadā pieauguši atvieglojumi par apgādībā esošām personām, attiecīgi samazinot ar IIN apliekamo bāzi. Tāpat ir būtiski samazinājušies ieņēmumi no dividendēm. Jāatzīmē, ka darbaspēka nodokļi no dīkstāves pabalstiem netika ieturēti.

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2020. gada vienpadsmit mēnešos ir 974,4 milj. eiro, kas ir par 4,2 milj. eiro jeb 0,4% mazāk, salīdzinot ar 2019.gada atbilstošo periodu. Ieņēmumi samazinājušies visās preču grupās, izņemot naftas produktus un pārējās akcīzes preces (kafija, bezalkoholiskie dzērieni). Lielākais samazinājums bija akcīzes nodokļa ieņēmumiem no alkoholiskajiem dzērieniem par 9,4 milj. eiro jeb 5,2%, ko būtiski ietekmējuši Covid-19 izplatības dēļ ieviestie atpūtas, izklaides, tūrisma un socializēšanās ierobežojumi. Savukārt ieņēmumi no akcīzes nodokļa naftas produktiem palielinājušies par 14,7 milj. eiro jeb 3,0 %, ko sekmēja likmju palielināšana degvielai.

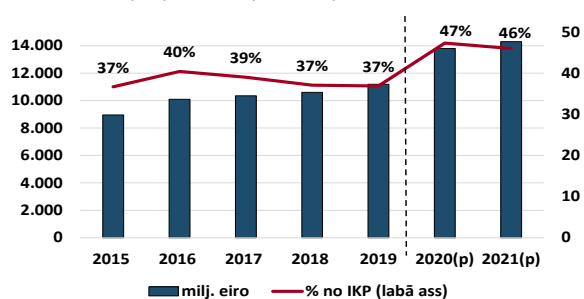
Uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) ieņēmumi 2020. gada vienpadsmit mēnešos, palielinoties sadalītās peļņas apmēram, pieauguši par 147,8 milj. eiro, salīdzinot ar attiecīgo periodu pirms gada, taču plāns izpildīts vien 77,2% apmērā. Straujais ieņēmumu pieaugums galvenokārt skaidrojams ar mazajiem ieņēmumiem 2019. gadā, mainoties nodokļa piemērošanas kārtībai.

Vispārējās valdības parāds

Saskaņā ar Eurostat datiem sākot ar 2016. gadu vispārējās valdības parāda īpatsvars iekšzemes kopproduktā sasmazinājās un 2019. gada beigās parāds sasniedza 11,2 mljrd. eiro jeb 37% no IKP. 2020. gadā, ņemot vērā ievērojamo aizņemšanās apjomu pieaugumu, ko izraisīja Covid-19 uzliesmojuma seku mazināšanai un ekonomikas atbalstam plānoto pasākumu finansēšanas nepieciešamība, sagaidāms, ka vispārējās valdības parāds pieaugs līdz 47% no IKP.

2020. gada oktobrī starptautiskā kredītreitingu aģentūra Fitch, saglabājot Latvijas kredītreitingu esošajā "A-" līmenī, paaugstināja Latvijas kredītreitings nākotnes vērtējumu no negatīva uz stabili. Kā noteicošo iemeslu kredītreitings nākotnes novērtējuma maiņai Fitch norāda Covid-19 uzliesmojuma ierobežoto ietekmi uz Latvijas ekonomiku un valsts finansēm, ko veicināja efektīvi un operatīvi īstenotie atbalsta pasākumi Covid-19 uzliesmojuma seku mazināšanai un Latvijas ekonomikas noturība pret ārējiem satricinājumiem.

Vispārējās valdības parāds, milj. eiro un % no IKP

Pēc Eiropas kontu sistēmas (EKS) metodoloģijas

Dati: Valsts kase, Eurostat, Finanšu ministrija, Latvijas Vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2021.gadam